

Sygn. akt II C 299/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 marca 2016 roku

Sąd Okręgowy w Gliwicach Wydział II Cywilny Ośrodek (...) w R.

w składzie:

Przewodniczący : Sędzia Sądu Okręgowego Elżbieta Kaziród

Protokolant: Iwona Mucha

po rozpoznaniu w dniu 17 marca 2016 r. w Rybniku

sprawy z powództwa S. S.

przeciwko Skarbowi Państwa - Zakładowi Karnemu w J.

o zapłatę

- 1) powództwo oddała;
- 2) przyznaje adwokatowi D. D. od Skarbu Państwa Sądu Okręgowego w Gliwicach Ośrodka (...) w R. kwotę 8856 zł (osiem tysięcy osiemset pięćdziesiąt sześć zł) w tym 1656 zł (jeden tysiąc sześćset pięćdziesiąt sześć zł) podatku od towaru i usług tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu;
- 3) oddała żądanie pozwanego Skarbu Państwa- Prokuratorii Generalnej zasądzenia kosztów zastępstwa procesowego.

SSO Elżbieta Kaziród

Sygn. akt II C 299/15

UZASADNIENIE

Powód S. S. wniósł o zasądzenie od strony pozwanej Skarbu Państwa – Zakładu Karnego w J. kwoty 200 000 zł tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, renty w wysokości 1 000 zł miesięcznie z tytułu utraty przez niego zdolności do pracy zarobkowej oraz ustalenia odpowiedzialności strony pozwanej za szkody mogące powstać w przyszłości.

Powód wskazuje, że w trakcie odbywania kary pozbawienia wolności w Zakładzie Karnym w J. został skierowany do pracy w (...) S.A., gdzie w dniu 6 sierpnia 2013 r. uległ wypadkowi przy pracy. Powód został przejechany przez koparkę, doznał rozlicznych obrażeń, a w szczególności złamania przekrętażowego uda lewego, rozejścia spojenia łonowego i zwichnięcia stawów krzyżowo - biodrowych. Główne leczenie trwało kilka miesięcy i łączyło się z wielkim bólem fizycznym i psychicznym, który nadal towarzyszy powodowi. Powód nie odzyskał sprawności, został uznany przez ZUS za całkowicie niezdolnego do pracy.

W pierwszej kolejności powód wskazał, iż Zakład Karny w J. funkcjonuje jako jednostka organizacyjna niewyposażona w osobowość prawną, wykonująca władzę w imieniu Skarbu Państwa. Stosownie zaś do art. 417 § 1 kc za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej ponosi odpowiedzialność Skarb Państwa, jednostka samorządu terytorialnego lub inna osoba prawna wykonująca tą władzę z mocy prawa. Przesłankami takiej odpowiedzialności są: wykonywanie funkcji publicznej, niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie, wystąpienie szkody (art. 361 § 1 kc) lub krzywdy, adekwatny związek przyczynowy między

szkodą (krzywdą) a tym zachowaniem (art. 361 § 2 kc). Przepis art. 417 § 1 kc jest więc podstawą odpowiedzialności Skarbu Państwa wówczas, gdy chodzi o niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie funkcjonariusza państwowego lub państwowej jednostki organizacyjnej bez osobowości prawnej, uprawnionych jednak do wykonywania władzy publicznej.

Ponadto powód stoi na stanowisku, iż zgodnie z art. 108 § 1 kkw administracja zakładu karnego ma obowiązek podejmowania odpowiednich działań celem zapewnienia skazanemu bezpieczeństwa osobistego w czasie odbywania kary. Obowiązek ten polega zaś w szczególności na sprawowaniu stałego nadzoru nad skazanymi przez funkcjonariuszy służby więziennej w sposób pozwalający z jednej strony osiągnąć cel orzeczonej kary, natomiast z drugiej zapewnić ochronę osobistą skazanego przed szkodliwymi działaniami innych osób czy też wpływami innych czynników. W sytuacji pracujących więźniów obowiązkiem funkcjonariuszy służby więziennej jest zaś zapewnienie więźniom bezpiecznych warunków pracy, w tym poinstruowanie ich o sposobie wykonywania przydzielonej pracy, przeszkolenie ich w zakresie przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy. Obowiązek ten istnieje nie tylko w przypadku wykonywania przez skazanego pracy na terenie zakładu karnego, lecz nawet w razie skierowania go do pracy u osoby trzeciej, sprowadzając się m.in. do wymogu sprawowania ogólnego nadzoru nad warunkami takiego zatrudnienia, nadzoru nad tym, czy podmiot zatrudniający skazanych posiada odpowiednie urządzenia dla pracy więźniów, czy warunki pracy więźnia są zgodne z przepisami bhp itp. Orzecznictwo Sądu Najwyższego wskazuje, iż nawet przy wykonywaniu pracy w zakładzie zewnętrznym przez skazanego administracja zakładu karnego ma obowiązek zapewniania mu bezpieczeństwa i ponosi odpowiedzialność za ewentualną szkodę (wyrok SN z 3.08.1973 r., II CR 677/73). W ocenie powoda słusznym jest zatem wniosek, iż pomimo czasowego nadzorowania pracy skazanego przez podmiot zewnętrzny (czy to na terenie zakładu karnego, czy też poza jego terenem), skazany pozostaje cały czas poddany zwierzchnictwu administracji zakładu karnego, jako podmiotu stosującego do niego przymus państwowy związany z wykonywaniem kary pozbawienia wolności.

Zdaniem powoda ustalając wysokość zadośćuczynienia – art. 445 § 1 kc w zw. z art. 444 kc - Sąd powinien mieć na względzie przede wszystkim szeroki zakres jego cierpień fizycznych i psychicznych wywołanych wypadkiem. Składają się na nie dolegliwości odczuwane przez powoda, a związane z samym urazem, ilości i rodzaju wykonywanych zabiegów, wieloletniego leczenia, w tym wielomiesięcznego leczenia szpitalnego, powikłań związanych z długotrwałym procesem gojenia.

Uwzględnienia wymaga także, żądanie ustalenia odpowiedzialności strony pozwanej za ewentualną szkodę przyszłą, czyli szkodę, której w dniu wyrokowania nie można przewidzieć, bowiem uraz jakiego doznał powód może mieć konsekwencje dla jego zdrowia w przyszłości, czego w dacie orzekania nie można przewidzieć.

Odwołując się natomiast do treści art. 444 § 2 kc powód podkreśla, iż jego roszczenie powiodą o rentę jest w pełni zasadne, bowiem w wyniku doznanego wypadku powód utracił zdolność do pracy zarobkowej. W myśl art. 444 § 2 kc poszkodowanemu przysługuje roszczenie o rentę, w razie całkowitej lub częściowej utraty przez niego zdolności do pracy zarobkowej, zwiększenia się jego potrzeb oraz zmniejszenia się jego widoków powodzenia na przyszłość. Powód uważa, że gdyby nie doszło do wypadku, uzyskiwałby dochód wyższy aniżeli obecnie z tytułu renty wypłacanej przez ZUS w kwocie około 800 zł. Powód obecnie jako osoba całkowicie niezdolna do pracy, nie może podjąć zatrudnienia.

Ustosunkowując się do pozwu w imieniu Skarbu Państwa reprezentowanego przez Dyrektora Zakładu Karnego w J. zastępowanego przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa wniesiono o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie na rzecz Skarbu Państwa – Prokuratorii Generalnej kosztów zastępstwa procesowego.

Strona pozwana kwestionuje powództwo, co do zasady, jak i co do wysokości. Jednocześnie wskazuje, iż zdarzenie z jakim powód łączy odpowiedzialność Skarbu Państwa, to braku nadzoru nad warunkami jego zatrudnienia.

Zdaniem strony pozwanej, w świetle utrwalonego dorobku judykatury niezgodność z prawem w rozumieniu art. 417 § 1 kc oznacza wyłącznie sprzeczność działania lub zaniechania z treścią obowiązujących norm prawnych. Sąd Najwyższy w uchwale pełnego składu Izby Cywilnej z 15 lutego 1971 r. III CZP 33/70 stwierdził, że jeżeli szkoda jest wynikiem zaniechania, to do przyjęcia winy funkcjonariusza konieczne jest ustalenie konkretnego obowiązku działania z jego

strony. Ta konstrukcja wypracowana w judykaturze została w pełni zaś zaaprobowana przez Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 4 grudnia 2001 r., SK 18/00. Trybunał stwierdził, że „pojęcie zaniechania (...) dotyczy tych sytuacji, w których obowiązek określonego działania władzy publicznej jest skonkretyzowany w przepisie prawa i można ustalić, na czym konkretnie miałyby polegać zachowanie organu władzy publicznej, aby do szkody nie doszło”. W orzeczeniu tym wskazano również, że „niezgodność z prawem” w świetle art. 77 ust. 1 Konstytucji musi być rozumiane ściśle, zgodnie z konstytucyjnym ujęciem źródeł prawa.

Także Sąd Najwyższy w odniesieniu do odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa z tytułu zaniechania przy wykonywaniu władzy publicznej konsekwentnie pozostaje na stanowisku, iż zaniechanie podjęcia przez władzę publiczną działań zapewniających uprawnionej osobie realizację jej praw podmiotowych jest bezprawne wówczas, gdy narusza skonkretyzowany w przepisach prawa obowiązek, którego wykonanie wyłączałoby powstanie szkody (m.in. wyrok z 28.04.2005 r., III CK 367/04 oraz wyrok z 7.05.2010 r., III CSK 243/09).

Jednocześnie w orzecznictwie podkreśla się, że brak skuteczności działań nie przesądza automatycznie o ich nieprawidłowości i pośrednio o odpowiedzialności organów władzy publicznej (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7.03.2013 r. II CSK 364/12). Nadto dla przypisania odpowiedzialności deliktowej Skarbowi Państwa konieczne jest istnienie normalnego związku przyczynowego między wyrządzoną szkodą, a wykonywaniem przez funkcjonariusza powierzonej mu czynności. Musi zostać zachowana tego rodzaju łączność przyczynowo-skutkowa pomiędzy zdarzeniem powodującym szkodę, a szkodą, że bez określonego działania funkcjonariusza, nie doszłoby do powstania szkody w postaci uszkodzenia ciała czy rozstroju zdrowia (por. wyrok Sądu Najwyższego z 4.03.2008 r. IV CSK 453/07). Odmienność sytuacji, w której przyczynę szkody ma stanowić zaniechanie, a zatem kiedy ocena związku przyczynowego przebiega w oparciu o hipotetyczne założenie, iż określone działanie, gdyby zostało podjęte, zapobiegłoby szkodzie, wymaga wskazania tego niezbędnego działania zapobiegawczego i stwierdzenia, że istniała obiektywna potrzeba i możliwość jego podjęcia (por. wyrok Sądu Najwyższego z 7.12.2012 r.).

Natomiast wykazanie zaistnienia powyższych przesłanek, zgodnie z ogólną zasadą rozkładu ciężaru dowodu wyrażoną w art. 6 kc w zw. z art. 232 kpc spoczywa na osobie, która z danego faktu wywodzi skutki prawne, czyli w tym wypadku na powódzie.

Pozwany podnosi, że w niniejszej sprawie nie udowodniono okoliczności warunkujących możliwość przypisania Skarbowi Państwa odpowiedzialności deliktowej. Zaprzecza też twierdzeniu, że nie podejmował odpowiednich działań celem zapewnienia skazanym bezpieczeństwa w czasie odbywania kary i wskazuje, iż ustalone w niniejszej sprawie okoliczności zdarzenia z dnia 6 sierpnia 2013 r. nie pozwalają na postawienie zarzutu bezprawnego działania Skarbu Państwa.

Świadczy o tym fakt, iż pozwany sprawował nadzór nad warunkami zatrudnienia powoda, w tym również w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy. Przedstawione dokumenty w sposób jednoznaczny wskazują, iż u podmiotu zatrudniającego panowały bezpieczne warunki pracy, zgodne z obowiązującymi przepisami prawa. Natomiast wyłączną przyczyną wypadku była nieostrożność samego powoda. Powód przed podjęciem pracy został skierowany na badanie lekarskie i został również przeszkolony z zasad i przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy. Także osoby nadzorujące pracę osadzonych zostały przeszkolone z zasadami pracy osadzonych oraz nałożono na nie dodatkowo obowiązek zabezpieczenia spraw socjalno-bytowych oraz BHP oraz obowiązek natychmiastowego zgłaszania wszelkich nieprawidłowości związanych z bezpieczeństwem osadzonych. W tym stanie rzeczy nie można zasadnie zarzucać pozwanemu zaniechania niezgodnego z prawem.

Odnosząc się do pozostałych przesłanek warunkujących odpowiedzialność Skarbu Państwa strona pozwana zaznaczyła, że powód nie udowodnił również związku przyczynowego między zachowaniem pozwanego a deklarowaną szkodą. Nie wykazał również zaistnienia przesłanek uzasadniających przyznanie na jego rzecz renty uzupełniającej z tytułu utraty zdolności do pracy zarobkowej, gdyż powód nie przedstawił żadnych dowodów na okoliczność wysokości żądanej renty i nie wykazał różnicy pomiędzy dochodami jakie mógłby uzyskać, gdyby zdarzenie szkodzące nie miało miejsca, a dochodami, jakie może on uzyskać po zdarzeniu szkodzącym.

Strona pozwana kwestionuje również zasadność i wysokość żądanego w niniejszej sprawie zadośćuczynienia. Dochodzona przez powoda kwota jest, w ocenie pozwanego, rażąco wysoka i nie znajduje uzasadnienia w przytoczonych w treści pozwu okolicznościach. Nadto dochodzona kwota nie znajduje oparcia w obecnych uwarunkowaniach społeczno-ekonomicznych i zamożności społeczeństwa.

Zdaniem Skarbu Państwa żądanie powoda o ustalenie odpowiedzialności pozwanego na przyszłość także należy uznać za bezzasadne, ponieważ po wprowadzeniu art. 442¹ § 3 kc na podstawie nowelizacji z dnia 16 lutego 2007 r. całkowicie odpadła przesłanka ustalania przez sądy odpowiedzialności pozwanego na przyszłość.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Powód S. S. w 2013 r. odbywał karę pozbawienia w Zakładzie Karnym w J., która jest jednostką typu pół otwartego. Cele mieszkalne pozostają otwarte całą dobę, a skazani mieli i mają możliwość swobodnego przemieszczania się, korzystania z pól spacerowych i boisk, a także możliwość korzystania z ogólnodostępnych pomieszczeń, takich jak sala zajęć sportowych, czytelnia, pomieszczenia grup wyznaniowych, korzystania z biblioteki, sal szkoleniowych, świetlic wyposażonych w sprzęt RTV. Osoby osadzone zgodnie z art. 91 kkw w zakładzie karnym typu półotwartego mogą być zatrudniani poza terenem zakładu karnego w systemie zmniejszonego konwojowania lub bez konwojenta, w tym również na pojedynczych stanowiskach pracy.

Powód od dnia 18 marca 2013 r. wykonywał odpłatną pracę w systemie bez konwojenta w (...) S.A. na podstawie decyzji Dyrektora Zakładu (...) w J. z dnia 27 lutego 2013 r. o skierowaniu do pracy w ramach umowy z dnia 11 marca 2013 r. o odpłatnym zatrudnieniu skazanych na podstawie skierowania do pracy.

Strony wskazanej umowy zobowiązały się współdziałać w procesie zatrudniania odpłatnego skazanych tak, aby praca sprzyjała resocjalizacyjnemu oddziaływaniu na skazanych. Zgodnie z § 12 umowy, podmiot zatrudniający zobowiązany był do zapewnienia skazanym bezpiecznych i higienicznych warunków pracy. W dalszych postanowieniach ustalono, iż po stronie zatrudniającego leżał obowiązek udzielenia powodowi instruktażu ogólnego i stanowiskowego oraz dostarczenia odzieży roboczej i ochronnej stosownej do pory roku, jak również sprzętu ochrony osobistej, posiłków profilaktycznych i napoi w przypadkach wynikających z obowiązujących przepisów prawnych. Umowa stanowiła ponadto, iż skazani mają być zatrudnieni na wydzielonych odcinkach robót pod bezpośrednim nadzorem technicznym i organizacyjnym przedsiębiorcy (§ 17 i 18).

Dowód: z umowy o odpłatne zatrudnienie skazanych na podstawie umowy o pracę zawartą w dniu 11. (...) w J. pomiędzy Zakładem Karnym w J. a (...) S.A. z siedzibą w R. k. 112-115; zeznania powoda 00:16:57 protokół z dnia 17.03.2016 r. k. 141

Niezależnie od powyższego, warunki zatrudnienia, w tym warunki bezpieczeństwa i higieny pracy, panujące w przedsiębiorstwie zatrudniającego podlegały badaniu wstępnemu w dniu 5 marca 2013 r., podczas rozpoznania miejsca pracy dla osadzonych zatrudnionych poza terenem zakładu karnego w systemie bez konwojenta, w którym uczestniczył również inspektor BHP skierowany przez pozwanego. Przedmiotowe rozpoznanie, jak również kolejne kontrole warunków pracy przeprowadzone m.in. w 2013 roku w dniach: 16 kwietnia, 15 maja, 17 maja, 24 czerwca, 23 lipca, 20 sierpnia, wykazały, iż miejsce pracy spełnia wymagania dotyczące zatrudnienia osadzonych.

Dowód: z protokołu z 5.03.2013 r. rozpoznania miejsca pracy dla osadzonych zatrudnionych poza terenem zakładu karnego w systemie bez konwojowania k. 117; z raportu z 16.04.2013 r. kontroli skazanych zatrudnionych w grupach bez konwojenta k. 118; z raportów z 15.05.2013 r. 17.05.2013 r., 24.06.2013 r., 23.07.2013 r. 20.08.2013 r. z dodatkowej kontroli skazanych zatrudnionych w grupach bez konwojenta przez na okoliczność, że stan faktyczny jest zgodny z ewidencyjnym, a skazani obecni są w wyznaczonych miejscach pracy z aktualną dokumentacją, warunki pracy zgodne z protokołem rozpoznania k. 119-123; zeznania powoda 00:16:57 protokół z dnia 17.03.2016 r. k. 141

Powód przed podjęciem pracy został skierowany na badanie wstępne, podczas którego lekarz nie stwierdził przeciwwskazań zdrowotnych do wykonywania pracy. Powód został również przeszkolony z zasad i przepisów

bezpieczeństwa i higieny pracy (instruktor ogólny i stanowiskowy) w dniach 18-19 marca 2013 r. Wykonywał pracę pod nadzorem pracownika podmiotu zatrudniającego, tj. K. Ś.. Także osoby nadzorujące pracę osadzonych zostały przeszkolone z zasadami pracy osadzonych oraz nałożono na nie dodatkowo obowiązek zabezpieczenia spraw socjalno-bytowych oraz BHP, a także natychmiastowego zgłaszania wszelkich nieprawidłowości związanych z bezpieczeństwem osadzonych. Powód zarówno podczas pracy jak i po powrocie z pracy nie zgłaszał żadnych uwag, co do przebiegu jak i warunków pracy. Osadzeni sygnalizowali jedynie, że nie odpowiadają im warunki w jakich spożywają posiłki, ponieważ odbywało się to w pomieszczeniu z narzędziami.

Dowód: wniosek powoda o zatrudnienie k. 116; z karty szkolenia wstępnego w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy z 19.03.2013 r. k. 32; z zaświadczenia lekarskiego z 1.03.2013 r. na okoliczność, że powód został uznany za dolnego do wykonywania pracy na stanowisku pracownika drogowego k 124; zeznania powoda 00:16:57 protokół z dnia 17.03.2016 r. k. 141;

W dniu 6 sierpnia 2013 r. powód pracował przy robotach polegających na równaniu poziomemu nasypanego łupka z hałdy, a następnie ręcznego skarpowania nasypu. Do zdarzenia doszło w chwili, gdy operator koparki po nabraniu kolejnej partii materiału z hałdy zbliżył się do skarpy i rozpoczął odwracanie maszyny. Pracownik nie widząc prawego koła koparki, nie zauważył powoda i potrącił go. Powód chcąc uniknąć zderzenia odskoczył na bok, co doprowadziło jednak do pochwycenia jego lewej nogi przez prawe koło pojazdu. W momencie dostrzeżenia zdarzenia operator koparki oraz kierowca samochodu zatrzymali prace sprzętów, a następnie powiadomiono pogotowie ratunkowe. Bezpośrednio po wypadku powodowi udzielono doraźnej pomocy medycznej, a następnie przewieziono go do Szpitala (...) w J..

Na podstawie wstępnego rozpoznania ustalono, że powód doznał złamania przekrętacowego uda lewego, rozejścia spojenia łonowego i zwknięcia stawów krzyżowo-biodrowych. Zgodnie z ustaleniami poczynionymi przez inspektora BHP, okoliczności wypadku wskazują, iż przyczyną wypadku była nieostrożność powoda i jego chwila nieuwagi. Powód łącznie przepracował w (...) S.A. około 6 miesięcy.

Dowód: z karty wypadku sporządzonej w dniu 12.08.2013 r. przez starszego inspektora BHP U. M. na okoliczność przebiegu tego zdarzenia ustalonego przez inspektora BHP, z wyjaśnień poszkodowanego złożonych w dniu 8.08.2013 r. w toku postępowania wypadkowego oraz meldunku o doznanym urazie i orzeczenia lekarskiego w sprawie wypadku k. 22-31; zeznania powoda 00:16:57 protokół z dnia 17.03.2016 r. k. 141

Powód w dniu 8 sierpnia 2013 r. został zwolniony z Zakładu Karnego. Główne leczenie powoda trwało kilka miesięcy, a następnie został on objęty leczeniem specjalistycznym przechodząc wielomiesięczną rehabilitację. W tym czasie poruszał się o kulach. Powód po wyjściu ze szpitala utrzymywał się z zasiłku otrzymanego z MOPS-u w wysokości 350 zł, z czego 180 zł pobierano mu na opłaty związane z mieszkaniem. Nie mógł od razu starać się o rentę, ponieważ nie miał zakończonego leczenia, a zasiłek chorobowy mu się nie należał.

W związku z tym, że powód nie odzyskał całkowitej sprawności narządu ruchu, dnia 26 marca 2015 r. Lekarz Orzecznik Zakładu Ubezpieczeń Społecznych uznał S. S. całkowicie niezdolnym do pracy do dnia 31.03.2016 r. Natomiast wcześniej, tj. 10 grudnia 2014 r. Lekarz Orzecznik ZUS ustalił u powoda długotrwały uszczerbek na 5 % i z tego tytułu wypłacono powodowi odszkodowanie w wysokości 3 650 zł, czyli 730 zł za każdy procent długotrwałego uszczerbku na zdrowiu.

Niezależnie od tego ZUS decyzją z dnia 29 kwietnia 2015 r. przyznał powodowi rentę z tytułu całkowitej niezdolności do pracy od 1.03.2015 r., tj. od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek. Wysokość świadczenia do wypłaty ustalono na kwotę 847,27 zł miesięcznie. Do obliczenia wysokości renty Zakład uwzględnił okresy składkowe powoda wynoszące ponad 19 lat i 11 miesięcy.

Powód obecnie nadal otrzymuje świadczenie rentowe, które zostało mu przyznane na stałe i nie posiada żadnych innych źródeł dochodu. Otrzymywana renta w całości zostaje przez niego spożytkowana na usprawiedliwione potrzeby

takie jak: wyżywienie, koszty mieszkania, odzieży i środków czystości. Nadto powód posiada duże zadłużenie względem Funduszu Alimentacyjnego.

Dowód: z kart informacyjnych leczenia szpitalnego powoda S. S. z dnia 29.11.2013 r., 18.10.2013 r., 27.08.2013 r. oraz zaświadczenia o stanie zdrowia, dokumentacji leczenia powoda w poradni urazowo-ortopedycznej na okoliczność przebiegu leczenia powoda w następstwie wypadku z 6.08.2013 r. i udzielonej mu pomocy k. 7-21; zeznania powoda 00:16:57 protokół z dnia 17.03.2016 r. k. 141; z pisma Zakładu Ubezpieczeń Społecznych na okoliczność, że powodowi przyznano rentę k. 38-39; z orzeczenia lekarza orzecznika ZUS z 26.03.2015 r. k. 40; z pisma z dnia 29.12.2014 r. na okoliczność, że z tytułu wypadku przy pracy lekarz orzecznik ZUS ustalił długotrwały uszczerbek na zdrowiu w wysokości 5 % i z tego tytułu powodowi przyznano odszkodowanie k. 41; pismo z ZUS z dnia 19.06.2013 r. o zadłużeniu alimentacyjnym powoda k. 42; zaświadczenie Naczelnika Urzędu Skarbowego o wysokości dochodu powoda w 2013 i 2014 r. k. 74

Sąd oddalił wniosek powoda o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego stosownej specjalizacji, celem ustalenia uszczerbku na zdrowiu powoda i rokowań na przyszłość co do jego stanu zdrowia, gdyż wniosek ten nie został należycie sprecyzowany, a ponadto taka potrzeba nie wynikała z okoliczności sprawy.

Powyższy stan faktyczny ustalił Sąd na podstawie dokumentacji zgromadzonej w aktach sprawy oraz w oparciu zeznania powoda, które uznał za wiarygodne. Wszystkie te dowody przedstawiały obraz stanu zdrowia powoda przed i po wypadku, jego funkcjonowania w życiu codziennym oraz przebieg samego wypadku i okoliczności z nim związanych. Przedstawionym dokumentom oraz informacjom w nich zawartym Sąd dał wiarę w całości, jako że sporządzone zostały one przez uprawnione podmioty w ramach obowiązków wynikających z charakteru ich działalności, a zgodność ich treści z rzeczywistym stanem faktycznym nie została przez strony zakwestionowana w toku procesu.

Sąd zważył co następuje:

W ocenie Sądu, żądanie pozwu w żadnej części nie jest uzasadnione.

Na wstępie rozważań podnieść trzeba, że przepis art. 6 kc wyraża dwie ogólne reguły: pierwszą - generalnie wymagającą udowodnienia powołanego przez stronę faktu, powodującego powstanie określonych skutków prawnych, oraz drugą regułą, która sytuuje ciężar dowodu danego faktu po stronie osoby, która z tego faktu wywodzi skutki prawne.

Zatem to obowiązkiem strony powodowej jest przytoczenie okoliczności faktycznych, z których wywodzi roszczenie (art. 187 § 1 pkt 2 kpc) i wskazanie na dowody, których przeprowadzenie potwierdzi zasadność jej twierdzeń o faktach (art. 232 kpc i art. 6 kc). Wszystkie okoliczności faktyczne doniosłe dla rozstrzygnięcia sprawy i składające się na podstawę faktyczną rozstrzygnięcia muszą mieć oparcie w dowodach przeprowadzonych w toku postępowania, o ile nie są objęte zakresem faktów przyznanych przez stronę przeciwną, jeżeli przyznanie nie budzi wątpliwości (art. 229 kpc) oraz co do faktów niezaprzeczonych (art. 230 kpc - tak m.in. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 4.07.2014 r. II CSK 621/13 oraz Sąd Apelacyjny w Katowicach w wyroku z dnia 27.11.2014 r. I ACa 677/14 LEX nr 1621085). Natomiast zgodnie z zasadą kontrydiktoryjności postępowania cywilnego to na stronach cięży obowiązek przedstawienia materiału dowodowego, pozwalającego poczynić ustalenia faktyczne, z których strony wywodzą określone skutki prawne. Nie jest rzeczą sądu zarządzanie dochodzenia w celu uzupełnienia twierdzeń stron i wykrycia środków, pozwalających na ich udowodnienie (vide wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 grudnia 1996 r. I CKU 45/96- OSNC 1997 Nr 6-7 poz. 76).

Przedmiotem niniejszej sprawy było rozważenie zasadności dochodzonych przez powoda roszczeń o zadośćuczynienie oraz ustalenia na rzecz powoda renty uzupełniającej, mających swe źródło w zaistniałym w dniu 6 sierpnia 2013 r. wypadku przy pracy, którym miał miejsce w trakcie odbywania kary pozbawienia wolności w Zakładzie Karnym w

J.. Podstawą prawną żądań powoda jest przepis art. 445 § 1 kc w zw. z art. 417 § 1 kc oraz art. 444 § 1 i 2 kc w zw. z art. 361 kc.

Bezsporne między stronami pozostawały okoliczności związane z tym, iż powód odbywając karę pozbawienia wolności w jednostce penitencjarnej świadczył pracę poza zakładem karnym i uległ wypadkowi przy pracy. Odmiennie natomiast strony niniejszego sporu oceniały kwestie odpowiedzialności pozwanego, który sprawował nadzór nad warunkami zatrudnienia powoda, w tym również w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy.

W tym miejscu zauważyć należy, że wszystkie ustalenia faktyczne sprawy Sąd poczynił w oparciu o dokumentację, której wiarygodności i prawdziwości żadna ze stron nie kwestionowała. Okoliczności wynikające z treści zgromadzonych dokumentów zostały także w znacznej części potwierdzone w zeznaniach samego powoda, w związku z czym Sąd dał im wiarę jako logiczne i spójne.

Odnosząc się do powyższego, w pierwszej kolejności zaznaczyć należy, że przepis art. 77 ust. 1 Konstytucji RP stanowi, że każdy ma prawo do wynagrodzenia szkody, jaka została mu wyrządzona przez niezgodne z prawem działanie organu władzy publicznej. To unormowanie legło u podstaw nowelizacji kodeksu cywilnego w zakresie reguł odpowiedzialności Skarbu Państwa oraz jednostek samorządu terytorialnego za szkodę wyrządzoną władczym działaniem władz publicznych. Impulsem do zmiany przepisów stał się wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 4 grudnia 2001 r. (SK 18/00, OTK 2001, nr 8, poz. 256), uznający, że art. 418 kc jest niezgodny z art. 77 ust. 1 Konstytucji RP, a art. 417 kc jest zgodny z Konstytucją RP, ale przy częściowo odmiennym jego rozumieniu od dotychczas przyjmowanego. Nowelizacja dokonała się ustawą z dnia 17 czerwca 2004 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 162, poz. 1692) i weszła w życie 1 września 2004 r., wprowadzając nowe przepisy art. 417–421 kc.

Przepis art. 417 kc przewiduje zatem odpowiedzialność odszkodowawczą za szkodę wyrządzoną czynem niedozwolonym, zdefiniowanym jako „niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej”. Stanowi więc on ogólną podstawę odpowiedzialności władz publicznych za ich władcze działania, która nie znajduje zastosowania lub znajduje ograniczone zastosowanie tylko wówczas, gdy ustawodawca odrębnym unormowaniem określa konsekwencje niektórych działań organów władz publicznych. Treść art. 417 kc nie pozostawia wątpliwości, że odpowiedzialność władz publicznych dotyczy ich działań i zaniechań, które są „niezgodne z prawem”. Trybunał Konstytucyjny, utożsamia „prawo” z normami prawnymi zakodowanymi w konstytucyjnie określonych źródłach prawa (art. 87–94 Konstytucji RP), a niezgodność określa jako „zaprzeczenie zachowania uwzględniającego nakazy i zakazy wynikające z normy prawnej”. Dla określenia odpowiedzialności odszkodowawczej władz publicznych, obok zdarzenia sprawczego, konieczne jest ustalenie pozostałych przesłanek odpowiedzialności deliktowej, a więc szkody i związku przyczynowego. Przepis art. 417 kc nie zawiera w tej kwestii żadnej regulacji, a tym samym znajdują zastosowanie ogólne reguły dotyczące kompensaty szkody w mieniu (majątkowej) i na osobie (majątkowej i niemajątkowej) oraz koncepcji związku przyczynowego – w szczególności ujęte w przepisach art. 361, 444–448 kc (por. wyrok TK z 4.12.2001 r., SK 18/00, OTK 2001, nr 8, poz. 256; wyrok TK z 23.09.2003 r., K 20/02, OTK-A 2003, nr 7, poz. 76 oraz wyrok SN z 7.11.2013 r., V CSK 519/12, LEX nr 1391709 i wyrok SN z dnia 8.01.2002 r., I CKN 581/99, OSNC 2002, nr 10, poz. 128).

O ile kodeks cywilny przed nowelizacją z 2004 r. określał odpowiedzialność państwa i jednostek samorządu terytorialnego za zachowania funkcjonariuszy państwowych i samorządowych (za cudze czyny), art. 417 kc po nowelizacji przewiduje odpowiedzialność odszkodowawczą władzy publicznej za jej własne działania i zaniechania. Przy określeniu zasady odpowiedzialności podstawowe znaczenie ma treść art. 77 ust. 1 Konstytucji RP, zgodnie z którą odpowiedzialność za niezgodne z prawem działania organów władzy publicznej nie wymaga zawinienia sprawcy szkody. Tę regułę przejął przepis art. 417 kc, który również niezależnie od winy władz publicznych przypisanie im obowiązku naprawienia szkody. W piśmiennictwie przypisanie odpowiedzialności za sam skutek bezprawnego zachowania, a więc niezależnie od oceny strony podmiotowej, określane jest mianem odpowiedzialności na zasadzie ryzyka albo odpowiedzialności na zasadzie bezprawności.

Podnieść również należy, że nie każde bezprawne działanie władzy skutkuje odszkodowaniem. Dla określenia odpowiedzialności odszkodowawczej władz publicznych konieczne jest zatem ustalenie związku przyczynowego pomiędzy szkodą a działaniem, a tym samym znajdują zastosowanie ogólne reguły dotyczące koncepcji związku przyczynowego – w szczególności ujęte w przepisie art. 361 kc.

Zdarzenie z jakim powód łączy odpowiedzialność pozwanego to braku nadzoru nad warunkami zatrudnienia powoda.

Zgodnie z § 12 i 13 umowy z dnia 11 marca 2013 r. o odpłatnym zatrudnieniu skazanych na podstawie skierowania do pracy, zatrudniające (...) S.A. było zobowiązane zapewnić skazanemu bezpieczne i higieniczne warunki pracy. Jednocześnie zatrudniający był zobowiązany do sprawowania bezpośredniego nadzoru nad pracą skazanego. Umowa stanowiła ponadto, iż skazani mają być zatrudnieni na wydzielonych odcinkach robót pod bezpośrednim nadzorem technicznym i organizacyjnym przedsiębiorcy (§ 17 i 18).

Z karty szkolenia wstępnego w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy z 19.03.2013 r. wynika, że instruktaż ogólny powoda przeprowadziła w dniu 18.03.2013 r. starszy inspektor BHP U. M. oraz że w dniach od 18.03 do 19.03.2013 r. instruktaż stanowiskowy na stanowisku pracy robotnik drogowy przeprowadził K. Ś., a także, że po przeprowadzeniu sprawdzianu wiadomości i umiejętności z zakresu wykonywania pracy zgodnie z przepisami i zasadami BHP powód został dopuszczony do wykonywania pracy na stanowisku robotnik drogowy. Wykonywał on pracę pod nadzorem pracownika podmiotu zatrudniającego. Ponadto powód został uznany za zdolnego do wykonywania pracy na stanowisku pracownika drogowego przez lekarza w Poradni Medycyny Pracy dnia 1.03.2013 r.

Warunki zatrudnienia, w tym warunki bezpieczeństwa i higieny pracy, panujące w przedsiębiorstwie zatrudniającego podlegały badaniu wstępnemu w dniu 5 marca 2013 r., podczas rozpoznania miejsca pracy dla osadzonych zatrudnionych poza terenem zakładu karnego w systemie bez konwojenta, w którym uczestniczył również inspektor BHP skierowany przez pozwanego. Natomiast kolejne kontrole warunków pracy przeprowadzane były systematycznie raz w miesiącu i potwierdzały one, że miejsce pracy powoda spełnia wymagania dotyczące zatrudnienia osadzonych. Także osoby nadzorujące pracę osadzonych zostały przeszkolone i zapoznane z zasadami pracy osadzonych oraz nałożono na nie dodatkowo obowiązek zabezpieczenia spraw socjalno-bytowych oraz BHP osadzonych, a także natychmiastowego zgłaszania wszelkich nieprawidłowości związanych z bezpieczeństwem osadzonych, co też miało miejsce po wypadku powoda.

Niezależnie od tego również powód przyznał, że zanim poszedł do pracy został zbadany przez lekarza i przeszedł kilkukrotne szkolenia BHP na miejscu wykonywania pracy. Ponadto wskazał, że zwracano wszystkim pracownikom uwagę w trakcie prowadzonych prac, aby unikali zbliżania się do sprzętu ciężkiego, w tym do koparek. Powód wskazał również, że z Zakładu Karnego w J. przyjeżdżał kierownik zatrudnienia z inną osobą ze 2-3 razy w miesiącu i badali osadzonych alkomatem. Należy również wskazać, iż powód zarówno podczas pracy jak i po powrocie z pracy nie zgłaszał żadnych uwag, co do przebiegu jak i warunków pracy. Osadzeni sygnalizowali jedynie, że nie odpowiadają im warunki w jakich spożywają posiłki, ponieważ odbywało się to w pomieszczeniu z narzędziami.

Wobec powyższego, ustalone w niniejszej sprawie okoliczności zdarzenia z dnia 6 sierpnia 2013 r. nie pozwalają na postawienie zarzutu bezprawnego działania Skarbu Państwa. Pozwany sprawował nadzór nad warunkami zatrudnienia powoda, w tym również w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy. Przedstawione dokumenty w sposób jednoznaczny wskazują, iż u podmiotu zatrudniającego panowały bezpieczne warunki pracy, zgodne z obowiązującymi przepisami prawa. Natomiast wyłączną przyczyną wypadku była nieostrożność samego powoda. Tym samym nie sposób uznać, iż pomiędzy jakimkolwiek działaniem lub zaniechaniem Skarbu Państwa a zdarzeniem szkodzącym istniał związek przyczynowy.

Nadto strona powodowa nie tylko nie wykazała, ale nawet nie powołała twierdzeń, z których wynikałoby, że pozwany nie dopełnił określonego, skonkretyzowanego obowiązku, którego wykonanie było obiektywnie możliwe i zapobiegłoby szkodzie.

W ocenie Sądu, powód nie wykazał również istnienia przesłanek uzasadniających przyznanie na jego rzecz renty uzupełniającej z tytułu utraty zdolności do pracy zarobkowej. Ponadto powód nie przedstawił żadnych dowodów na okoliczność wysokości żądanej renty i nie wykazał różnicy pomiędzy dochodami jakie mógłby uzyskać, gdyby zdarzenie szkodzące nie miało miejsca, a dochodami, jakie może on uzyskać po zdarzeniu szkodzącym. Podobnie nie wykazał wysokości dochodzonego zadośćuczynienia.

Reasumując, dowody zgromadzone w sprawie nie dawały podstaw do twierdzenia, iż to na Skarbie Państwa, a zarazem placówce penitencjarnej, w której powód przebywał, ciążyła odpowiedzialność odszkodowawcza. Podkreślić trzeba, iż przesłanki odpowiedzialności deliktowej Skarbu Państwa za szkodę wyrządzoną przy wykonywaniu władzy publicznej muszą być spełnione łącznie. Jak podkreśliła to strona powodowa przesłankami takiej odpowiedzialności unormowanej w art. 417 § 1 kc są: wykonywanie funkcji publicznej, niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie, wystąpienie szkody (art. 361 § 1 kc) lub krzywdy oraz adekwatny związek przyczynowy między szkodą (krzywdą) a tym zachowaniem (art. 361 § 2 kc). W konsekwencji niewykazanie jednej z przesłanek niweczy możliwość domagania się naprawienia szkody. Tymczasem w rozpoznawanej sprawie powód przede wszystkim nie wykazał, ani bezprawnego działania czy też zaniechania funkcjonariuszy Skarbu Państwa, ani związku przyczynowego między takim działaniem (zaniechaniem) a szkodą.

Sąd nie podziela przy tym poglądu strony powodowej, która sugeruje, że pomimo czasowego nadzorowania pracy skazanego przez podmiot zewnętrzny, to na administracji zakładu karnego cały czas ciąży obowiązek bezpośredniego zapewnienia mu bezpieczeństwa. Doszłoby wówczas do absurdalnej sytuacji, że administracja zakładu karnego chcąc uniknąć odpowiedzialności za ewentualną szkodę musiałaby czasowo oddelegowywać na miejsce pracy funkcjonariusza, który towarzyszyłby pracującemu skazanemu i ostrzegał go o grożących mu niebezpieczeństwach. Stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone już w wyroku z dnia 3.08.1973 r. o sygn. akt II CR 677/73, na które wadliwie powołuje się powód wskazuje, iż w razie skierowania więźnia do pracy u osoby trzeciej za wypadek więźnia odpowiada w pierwszym rzędzie ta osoba na ogólnych zasadach prawa cywilnego.

Ponadto trzeba zauważyć, że informacja przekazana powodowi przez syndyka prowadzącego sprawę (...) S.A., iż wpłacił on z majątku tej firmy zaległe składki na obowiązkowe ubezpieczenia pracownicze powoda, które wcześniej nie były regulowane, nie może obciążać pozwanego. Jak wynika z zeznań powoda dopiero w dniu kiedy został zwolniony z odbywania reszty kary, tj. na trzeci dzień pobytu w szpitalu – 8.08.2013 r., poproszono go o potwierdzenie posiadania aktualnego ubezpieczenia zdrowotnego, które utracił. Zatem posiadając status osoby odbywającej karę pozbawienia wolności takie ubezpieczenie posiadał. Natomiast okoliczność, iż od dnia 9.08.2013 r. nie mógł skorzystać z ubezpieczenia zdrowotnego, które winno być opłacane przez (...) S.A., obciąża wyłącznie ten podmiot. Podkreślić należy, że administracja zakładu karnego nie ma ani obowiązku ani możliwości prawnych, aby kontrolować podmiot zewnętrzny w zakresie regulowania należności ubezpieczeniowych.

Na marginesie trzeba stwierdzić, że powód w tej sytuacji nie został pozbawiony pomocy Państwa. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej pokrył wszystkie koszty leczenia powoda oraz wypłacał mu zasiłek do czasu uzyskania przez powoda renty z ZUS.

Tym samym nie było uzasadnionych podstaw do uwzględnienia żądań powoda, a samo subiektywne przekonanie powoda o zasadności jego roszczeń w przytoczonych okolicznościach sprawy nie jest wystarczające. W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy oddalił powództwo, nie znajdując podstaw do jego uwzględnienia w oparciu o art. 417 § 1 kc w związku z art. 444 § 1 i 2 kc i art. 445 § 1 kc.

Jako, że powód był profesjonalnie reprezentowany na podstawie art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 26 maja 1982 roku – Prawo o adwokaturze, w związku z § 6 rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia z dnia 28 września 2002 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz.U.2013.461), Sąd przyznał od Skarbu Państwa-Sądu Okręgowego w Gliwicach Ośrodka (...) w R. na rzecz adwokata D. D. stosowną kwotę tytułem wynagrodzenia za profesjonalną reprezentację podwyższoną o stawkę podatku VAT (punkt 2 wyroku).

O kosztach procesu w zakresie żądania pozwanego Skarbu Państwa-Prokuratorii Generalnej zasądzenia kosztów zastępstwa procesowego, Sąd Okręgowy orzekł w oparciu o art. 102 kpc, mając na uwadze przede wszystkim względy natury podmiotowej związane z sytuacją finansową i życiową powoda, które zadecydowały o wcześniejszym zwolnieniu go od kosztów sądowych w całości (punkt 3 wyroku).